

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิด งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

2.1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management)

2.1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถรองรับของพื้นที่

(Carrying Capacity)

2.1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ (Satisfaction Concept)

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนวัดเกต เชียงใหม่

2.3 พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่และชุมชนวัดเกต เชียงใหม่

2.1 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ในสังคมที่เราอาศัยอยู่ ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงคือกลไกหลักสำคัญที่ทำให้หน่วยชีวิต ตั้งแต่ระดับจุลภาคจนถึงระดับมหภาคขับเคลื่อนและดำรงอยู่ได้อย่างสมดุล ความเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นตลอดเวลาและไม่หยุดนิ่ง การที่จะเข้าใจถึงภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องพิจารณา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่เราต้องการศึกษาการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในสภาวะหยุดนิ่งท่ามกลางความโกลาหลและไร้ระเบียบของสภาวะความเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นโดยรอบ เพื่อพิจารณาและวิเคราะห์สภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ จากสภาวะตั้งต้นจนถึงสุดกระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือแบบแผนความสัมพันธ์ภายในโครงสร้าง ซึ่งมีความซับซ้อนแตกต่างกันในแต่ละสังคม อาจกล่าวโดยรวมว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดจาก

ปัจจัยภายในสังคมและปัจจัยภายนอกสังคม หรือทั้งสองปัจจัยทำงานร่วมกัน (กรมล ทองธรรมชาติ , ดำรง ฐานดี และดำรง ธรรมารักษ์ ,2549 : 34) ปัจจัยทั้งสองประกอบขึ้นจากความสัมพันธ์และการปะทะเชื่อมโยงกันของหน่วยย่อยๆ ทางสังคมที่สลับซับซ้อน

ขณะเดียวกันเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน ทั้งนี้ นักสังคมวิทยาได้ให้คำอธิบายการเปลี่ยนแปลงสังคมว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมทุกอย่างที่เกิดขึ้น สังคมจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็นลักษณะธรรมชาติของสังคม ซึ่งจะไม่มีผลรุนแรงในระยะสั้น แต่ในระยะยาวอาจทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในชุมชน ในระยะแรกสังคมอาจไม่รู้สึกระทกกระทืออน แต่อาจจะเกิดเป็นปัญหาอย่างจริงจังในระยะหลัง และอาจจะเป็นปัญหาที่กระทกกระทืออนความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ในชุมชนในอนาคตได้ และส่งผลสะท้อนไปยังส่วนอื่นๆ ในเวลาไม่นาน (สนิท สมัครการ ,2538 : 4)

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม หมายถึง ส่วนที่เป็นวัฒนธรรมของสังคม อันได้แก่ ค่านิยม จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา อุดมการณ์และบรรทัดฐานทางสังคม มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ตามปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดนิ่ง และกระทกกระทืออนโครงสร้าง รูปแบบ และระบบคุณค่า ของวัฒนธรรม เช่น สถานการณ์การถ่ายเทและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมจากวัฒนธรรมที่เข้มแข็งหรือเจริญกว่าสู่วัฒนธรรมที่ด้อยความเจริญกว่า ตรงกับทฤษฎีการแพร่กระจาย (Diffusion Theory) ที่อธิบายปรากฏการณ์การแพร่กระจายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมที่เกิดที่หนึ่งและโดดเด่น จะแพร่กระจายไปสู่สังคมต่างๆ การแพร่กระจายสามารถเป็นไปได้หลายทาง การท่องเที่ยวเองก็เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ(Moore อ้างถึงในผจญจิตต์ , 2545 : 48) การแพร่กระจายวัฒนธรรมที่เข้ามากับการท่องเที่ยวจึงถือเป็นประเด็นอันจะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน เพราะเมื่อวัฒนธรรมที่แตกต่างมาเจอกัน(acculturation) เกิดการผสมผสานกัน (assimilation) และระบบสังคมจะคัดสรรปรับเปลี่ยนจนกลายรูปเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา หรือเมื่อวัฒนธรรมมาปะทะกันจะมีวัฒนธรรมที่แข็งและวัฒนธรรมที่อ่อน ทำให้วัฒนธรรมที่อ่อนกว่าเสื่อมไป โดยที่ Ferraro (1998: 330) กล่าวว่า การแพร่กระจายวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งนั้น ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation) โดยแนวความคิดของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดจากวัฒนธรรมสองแห่งมีการติดต่อกัน ซึ่งจะมีวัฒนธรรมหนึ่งเป็นรองอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ด้วยเหตุนี้การแพร่กระจายและการผสมผสานทางวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นผลของการติดต่อเชื่อมโยงกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เกิดจากปัจจัยสองชนิดใหญ่ๆ คือการเกิดใหม่ของสิ่งต่างๆ ซึ่งถูกนำไปใช้ภายในสังคมจนส่งผลกระทบต่ออันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม อีกปัจจัยคือการหยิบยืมหรือรับเอาสิ่งต่างๆ จากภายนอกสังคมผ่านการติดต่อสื่อสารทั้งทางตรงทางอ้อม และสิ่งนั้นๆ มีอิทธิพลหรือส่งผลกระทบต่ออันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในสังคมและระหว่างสังคมที่แตกต่างกัน

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว

จากบทความของละเอียด ศิลาน้อย (2550) ได้กล่าวถึงผลกระทบทางสังคม (Social Impact Study) ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว พบว่าผลกระทบของการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาจนกระทบต่อประชาชนในชุมชนก็ต้องเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง เพราะประชาชนในพื้นที่อาจมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวได้ ในบางครั้งก็ไปทำลายขนบธรรมเนียมหรือประเพณีดั้งเดิม และนำวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าไปแทรกแซงโดยมีมาตรฐานทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป จนเกิดการกระทบกระทั่งกับวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชุมชน

ส่วนการศึกษาของศรีญา วรากุลวิทย์ (2551:57) ได้แยกผลกระทบของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวออกเป็น 2 ด้าน คือผลกระทบด้านบวก พบว่าการท่องเที่ยวช่วยให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนำเงินรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการทำงานมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น มีการจ้างแรงงานผู้หญิงเพิ่มขึ้น โอกาสที่ผู้หญิงจะได้งานทำเป็นเจ้าหน้าที่หรือพนักงานระดับต่างๆ มีมากขึ้น รวมทั้งประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว มีโอกาสเลือกงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ (More Unemployment Opinion) มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ มากขึ้น เพื่อรองรับขนาดของประชากรเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐานของประชากรเข้าไปทำงานในพื้นที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ ได้มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ชุมชนมีการขยายตัว มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและรองรับประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนนั้นๆ เช่น โรงพยาบาล สถานศึกษา และบ้านพักอาศัยรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

แต่ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็อาจส่งผลกระทบทางลบแก่สังคมด้วย เช่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นอาจไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวอาจเปลี่ยนแปลงไป และมีเหตุปัจจัยหลายอย่างรวมทั้งสังคมที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้ครอบครัวมีโอกาสแตกแยกและหย่าร้างได้ง่าย ปริมาณของการขายบริการทางเพศมีมากขึ้น ทำให้ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนั้นยังพบว่าการท่องเที่ยวยังส่งผลทางบวกต่อวัฒนธรรมนั้น กล่าวคือทำให้เกิดการฟื้นฟูและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมและฟื้นฟูหัตถกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่ แต่ในขณะเดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม เนื่องด้วยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของตนเอง และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่หากมีการใช้วัฒนธรรมในเชิงพาณิชย์ย่อมส่งผลเสียให้แก่วัฒนธรรมได้ เช่น ถ้าวัฒนธรรมต่างๆ ถูกนำมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชมไม่ถูกกาลเวลาที่ควรเป็น หรือนำมาดัดแปลงจัดแสดงในเชิงพาณิชย์ที่มุ่งแสวงหารายได้และกำไรเพียงอย่างเดียว โดยไม่ตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ วัฒนธรรมเหล่านั้นจะถูกดัดแปลงหรือผิดเพี้ยนไปจากความจริง รวมไปถึงการลอกเลียนศิลปะ เมื่อนักท่องเที่ยวมีความต้องการมากขึ้น ก็มีการผลิตของที่ระลึกด้วยเครื่องจักรแทนการทำด้วยมือเพื่อผลิตได้จำนวนมาก ราคาถูกลงและคุณค่าลดลง งานศิลปะจึงถูกผลิตขึ้นในเชิงพาณิชย์มากขึ้น

นอกจากนั้นการศึกษาของ UNESCAP (1999 : 118) ยังกล่าวถึงผลกระทบด้านบวกต่อสังคมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้อย่างน่าสนใจ คือการท่องเที่ยวทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น พื้นที่สาธารณะได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งคนในชุมชนยังได้รับโอกาสในการพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมสันทนาการเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ยังได้ส่งผลกระทบด้านลบต่อสังคมที่สำคัญคือการที่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไป อาจส่งผลทำให้คนในชุมชนเดิมต้องอพยพออกจากที่พักอาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไปจากพื้นที่ชุมชน และทำให้มีคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่ในชุมชนเพิ่มขึ้นเพื่อประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาชีพดั้งเดิมของชุมชนไปสู่รูปแบบอาชีพใหม่เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เกิดการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชุมชนมากขึ้น เช่น การเสียดินหรือการพนัน การลักลอบค้ายาเสพติด เป็นต้น อีกทั้งการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจส่งผลให้ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสังคมลดลงจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป ส่วนผลกระทบด้านบวกต่อวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ด้านภาษาต่างประเทศของคนในชุมชนเพื่อนำมาใช้รองรับการท่องเที่ยว และสามารถนำรายได้จากค่าธรรมเนียมหรือรายได้จากการท่องเที่ยวมาใช้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน พื้นที่ประวัติศาสตร์และอาคารเก่าได้ อีกทั้งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เพราะการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างผู้คนในท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน เช่น วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร วัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นต้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบด้านลบต่อวัฒนธรรม เช่นเยาวชนในชุมชน จะเริ่มมีการเลียนแบบหรือเอาอย่างคำพูด การพูดหรือการแต่งกายจากนักท่องเที่ยว

เกิดการทำลายและสูญเสียพื้นที่ประวัติศาสตร์อันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว อีกประการหนึ่งที่สำคัญในระยะยาวอาจเกิดการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมอันถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยผลกระทบต่อสังคมในด้านบวกนั้นช่วยทำให้เกิดการสร้างสรรค้ความเจริญสู่สังคม ยกมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน เสริมสร้างการศึกษาและความปลอดภัยแก่ชุมชน และป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของคนในชุมชนอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสังคมด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมในชุมชน ความผูกพันของคนในครอบครัว การอพยพย้ายถิ่นเข้ามา และการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมในด้านบวกพบว่าเป็นการใช้วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นและทรัพยากรท่องเที่ยวให้ผลตอบแทนเป็นรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในคุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมของชุมชน และการสร้างความรักความหวงแหน และความภาคภูมิใจของวัฒนธรรมแก่ชุมชน ด้านลบนั้นพบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชน การทำลายศิลปวัตถุของชุมชนท้องถิ่นโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม ความขัดแย้งระหว่างเจ้าของท้องถิ่นกับพฤติกรรมการแต่งกายบางอย่างของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศโลกที่สาม ได้นำมาซึ่งผลเสียหายต่อสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างมากมาย อีกทั้งคนในชุมชน อาจมิได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงได้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแนวใหม่ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น คือ แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยแนวคิดนี้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในช่วงเวลาที่ผ่านมา

การประชุม Globe' 90 (อ้างในรำไพพรรณ แก้วสุริยะ ,2545 : 24) ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ แก่เยาวชนรุ่นหลัง การท่องเที่ยวแบบนี้ จึงเป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศน์ด้วย

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” สามารถสรุปได้ว่าเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว คือองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ

- 1) มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับที่เหมาะสมที่สุด
- 2) มีการคำนึงถึงการอนุรักษ์ซึ่งสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมการดำรงชีวิต คุณค่าของประเพณีที่สืบทอดกันมา ตลอดจนความเข้าใจในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของพื้นที่และผู้มาเยือน
- 3) ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันกับทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ความมั่นคงของโอกาสในการหารายได้ของชุมชน เป็นต้น

ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องตระหนักรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมทั้งมีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถป้องกันหรือลดผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว

2.1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management)

ปัจจุบันการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถรองรับการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นเดิม และสามารถรองรับการท่องเที่ยวควบคู่กันไป

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน คือ “นักท่องเที่ยว” เพราะนักท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นผู้ให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการหรือชุมชนในท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นผู้ที่สามารถสร้างความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่มีคุณภาพสูงสุด โดยจะทราบว่าคุณภาพนักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือไม่ จึงต้องทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย ขณะเดียวกันองค์การสามารถบรรลุเป้าหมายโดยรวมของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จึงควรให้ความสำคัญกับการจัดการนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น (WTO, 2002 :87)

การจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management) คือ การทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่มีคุณภาพสูงสุด และมีความพึงพอใจจากการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น ขณะเดียวกันการจัดการนักท่องเที่ยวก็เป็นตัวช่วยในการระบุเป้าหมายโดยชัดของการจัดการในแต่

ห้องสมุดวิจัย	
วันที่.....	1.1.0.ย. 2555.....
เลขทะเบียน.....	248482.....
เลขเรียกหนังสือ.....	

ละพื้นที่ด้วย โดยแบบจำลองแบบหนึ่งที่เป็นที่นิยมในการจัดการนักท่องเที่ยว คือ ชีตความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) หมายถึง การกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยว รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว / กิจกรรมนันทนาการ และระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งจะสามารถรองรับได้โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวควรจะได้รับจากการไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

ในการศึกษาการจัดการนักท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการ Carrying Capacity มีจุดประสงค์เพื่อพยายามกำหนดระดับเริ่มต้นของกิจกรรมในอนาคต ใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านนิเวศวิทยา และด้านสังคมและวัฒนธรรมเพื่อเป็นการจัดการควบคุมระดับจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ของสถานที่ท่องเที่ยวได้สูงสุดในระดับหนึ่งที่จะยังสามารถรักษาสภาพของสถานที่ท่องเที่ยวไว้ได้ และคงไว้ซึ่งความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และนำมาซึ่งการจัดการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ประโยชน์ของการจัดการนักท่องเที่ยวทำให้สามารถทราบถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ โดยทราบถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวนั้นที่จะสมดุลกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสามารถสร้างกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management) ให้เหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปปรับใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อเป็นการรักษาและส่งเสริมภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวและทำให้พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การศึกษาของ A.N.CANDREA (2009) ได้กล่าวถึงการจัดการนักท่องเที่ยวว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการด้านนันทนาการและการปกป้องพื้นที่ในเวลาเดียวกัน โดยการเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวในพื้นที่อาจส่งผลในเชิงลบและมีผลต่อคุณภาพของประสบการณ์การพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติด้วย การจัดการนักท่องเที่ยวที่ดีควรเป็นไปด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ ควรพิจารณาถึงการจัดการพื้นที่ตามขีดความสามารถของระบบนิเวศและสังคม ผู้วางแผนการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการตรวจสอบจำนวนนักท่องเที่ยว ตลอดจนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการต่างๆ พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับความคาดหวัง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะหาทางลดผลกระทบที่เกิดขึ้น และจากมุมมองของผู้ศึกษาเห็นว่าการศึกษาความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการวัดและประเมินความพึงพอใจนักท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของ

การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้เห็นว่าผลกระทบจากนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดการ เนื่องจาก

1. นักท่องเที่ยวเป็นผู้ทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเช่นเดียวกับคุณภาพของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ
2. การที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเกินไปส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว
3. คุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อม และความยืดหยุ่นภายในพื้นที่ที่มีผลต่อรูปแบบและความรุนแรงของผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พื้นที่และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเป็นข้อจำกัดต่อการลดลงของประสิทธิภาพในการใช้พื้นที่ของนักท่องเที่ยว
5. กรอบที่ใช้ในการตัดสินใจในการจัดการนักท่องเที่ยวสามารถทำให้มีวิธีการที่ชัดเจนและมีความยืดหยุ่นในการจัดการผลกระทบจากนักท่องเที่ยวได้
6. กลยุทธ์การจัดการทางอ้อมมักจะมีต้นทุนที่น้อยกว่าในการปรับใช้และเป็นที่ต้องการจากนักท่องเที่ยว

การจัดการนักท่องเที่ยวจึงเป็นวิธีการในทางปฏิบัติและการบริหารที่มีผลต่อการรักษาคุณภาพของทรัพยากรและประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยว แต่การจัดการมีแนวโน้มที่จะมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบทางลบที่เกิดจากกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ถูกจำกัดไว้ การจัดการเหล่านี้จะทำให้สร้างและรักษาโอกาสสำหรับนักท่องเที่ยวและเพื่อประสบการณ์การเรียนรู้และชื่นชมมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่แท้จริง โดยได้กล่าวถึงกว้างๆ ว่ามีวิธีการด้านกลยุทธ์

4 ประการที่สามารถใช้เพื่อลดผลกระทบด้านลบจากนักท่องเที่ยวพร้อมทั้งการปกป้องพื้นที่ ดังนี้

1. การจัดการด้านอุปทานของพื้นที่ของการท่องเที่ยวหรือโอกาสในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มพื้นที่ที่สามารถเที่ยวชมได้มากขึ้นหรือระยะเวลาที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น
 2. การจัดการด้านอุปสงค์สำหรับการท่องเที่ยว เช่น การจำกัดระยะเวลาในการพักอาศัยหรือจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว หรือการจำกัดรูปแบบของการใช้พื้นที่
 3. การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวที่สามารถใช้งานได้ เช่น การจำกัดพื้นที่เฉพาะที่สามารถเที่ยวชมได้ หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
 4. การจัดการผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์โดยการปรับเปลี่ยนประเภทของการใช้พื้นที่ การกระจายการท่องเที่ยวออกไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบ หรือการกำหนดพื้นที่ที่สามารถท่องเที่ยวได้ เป็นต้น
- และผู้ศึกษาถึงกล่าวถึงเทคนิคในการจัดการนักท่องเที่ยวที่สามารถจะนำมาใช้ได้นั้น ประกอบด้วย

1. การควบคุมการเข้าถึงพื้นที่ (โซนนิ่ง)
2. การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวโดยแบ่งรูปแบบของนักท่องเที่ยว (การกำหนดราคา)
3. การดำเนินการสำหรับการเข้าชมหรือการกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับผู้เข้าชม
4. การอธิบายหรือการชี้แจงรายละเอียดกำหนดการต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้
5. การควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (การกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว)
6. การเพิ่มความเข้มงวดขององค์กรที่ยินยอมหรืออนุญาตให้นำนักท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่

ความท้าทายที่สำคัญสำหรับการจัดการท่องเที่ยว คือ ความพยายามในการรักษาพื้นที่ให้มีผลกระทบต่อมนุษย์น้อยที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพร้อมๆ กับการจัดการพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการพักผ่อนหย่อนใจและความต้องการเกี่ยวกับการศึกษา การวางแผนในการพัฒนาการจัดการนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเพื่อปกป้องพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวและสันตนาการที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายจากผู้จัดการด้านการท่องเที่ยวและองค์กรระดับนานาชาติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดความขัดแย้งหรือข้อพิพาททั้งหลาย โดยการสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับกระแสการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

2.1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)

ระยะเวลาในอดีตที่ผ่านมาผลกระทบจากการท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการให้ความสำคัญหรือได้รับการคำนึงถึงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมากนัก เพราะผลกระทบยังไม่รุนแรง การรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ยังสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ แต่เมื่อแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและนิยมไปท่องเที่ยวกันมากขึ้น ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอป่าาย แม่ฮ่องสอน ทำให้ขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งยังมีเท่าเดิมเกิดปัญหาขึ้นและส่งผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมของนักท่องเที่ยว หากไม่มีการจัดการที่ดีย่อมนำให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการที่ดี เพื่อไม่ให้ก่อความเสียหายต่อทรัพยากรท่องเที่ยว และสามารถฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมกลับสู่สภาพที่ดีเช่นเดิม โดยการจัดการที่ดีต้องคำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบทาง

ลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากเกินไป จนทำให้การท่องเที่ยวไม่มีความยั่งยืนได้ และมีผู้ให้ความหมายของขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวไว้หลายท่าน ดังนี้

Gilg (1996) ได้พิจารณาลักษณะของขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว แยกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ขีดความสามารถรองรับเชิงกายภาพ (Physical Carrying Capacity) เป็นลักษณะหรือสภาพทางกายภาพของสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามความประสงค์

2. ขีดความสามารถรองรับเชิงสังคม (Social Carrying Capacity) เป็นความสามารถของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวที่จะพัฒนาเพื่อให้หรือขายบริการแก่ผู้มาเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งความสามารถรองรับเชิงสังคมก็คือความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในจำนวนสูงสุด

3. ขีดความสามารถรองรับเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) เป็นความสามารถของสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาที่เกิดจากการพัฒนาสถานที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

4. ขีดความสามารถในการรองรับด้านเศรษฐกิจ (Economics Carrying Capacity) เป็นการพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ว่าควรใช้พื้นที่เข้มข้นระดับเท่าใดจึงจะให้ผลประโยชน์สูงสุดด้านเศรษฐกิจ

นอกจากนี้การศึกษาของ Pigram และ Jenkins (1999) ได้กล่าวถึงขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคม หรืออาจกล่าวถึงในชื่อว่า ความสามารถในการรองรับด้านการรับรู้ ด้านจิตวิทยา หรือด้านพฤติกรรม นั้น ได้ให้คำนิยามว่า 'ขีดจำกัดสูงสุดของการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ ในเชิงจำนวนนักท่องเที่ยวและกิจกรรม เมื่อเกินจากนี้แล้ว คุณภาพของประสบการณ์ทางนันทนาการจะลดน้อยลงในสายตาของผู้เข้าร่วมนันทนาการ' หลักการพื้นฐานที่มีอยู่ในแนวคิดนี้ เกี่ยวข้องกับความสามารถของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคน ในการอดทนต่อผู้อื่น ต่อกิจกรรมที่ผู้อื่นปฏิบัติ และความสามารถในการยอมรับกิจกรรมเหล่านั้นได้ โดยรากฐานแนวคิดอันหนึ่งก็คือ ปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปในมุมมองเรื่องขีดความสามารถรองรับของพื้นที่สามารถพิจารณาและกำหนดขึ้นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดที่สามารถยอมรับได้โดยไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ที่มากจนยอมรับไม่ได้ต่อสังคมและวัฒนธรรม โดยสามารถวัดได้จากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ตลอดจนถึงความสามารถในการจัดการควบคุม และป้องกันผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งหมดนี้เพื่อ

จะนำมาประกอบในการศึกษาและเข้าใจลักษณะเฉพาะของพื้นที่ อันจะเชื่อมโยงไปถึงการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมตามเป้าหมายต่อไป

2.1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ประกาศิต สุวรรณชฎ และคณะ (2541) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวเปรียบเทียบสิ่งที่คาดหวังจะได้รับและสัมผัสจากการท่องเที่ยว กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเกิดความพึงพอใจในระดับต่างๆ กัน

ส่วนการศึกษาของวิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2543 : 74) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนที่เราสัมพันธ์กับระบบโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกันเช่น ความรู้สึก ดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ สนใจไม่สนใจ เป็นต้น

มัลลิกา เกื้อปัญญา (2542 : 20) สรุปว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ต้องการหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ(2546) กล่าวว่าความพึงพอใจจากการจัดการท่องเที่ยวสามารถพิจารณาได้จากด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าร่วมกิจกรรมและการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ในขณะที่มธุวรรณ พลวัน (2546 :8) ให้ความหมายว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หมายถึงการที่นักท่องเที่ยวเปรียบเทียบสิ่งที่คาดหวังจะได้รับและสัมผัสจากการท่องเที่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเกิดความพอใจในระดับต่างๆ กัน แต่ทั้งนี้ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับค่านิยมและประสบการณ์ที่ได้รับ และเป็นเรื่องของความรู้สึกของบุคคลในเชิงประเมินค่า อีกทั้งยังสามารถประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้จากการจัดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง โดยมีองค์ประกอบหลักขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ดังนี้ แหล่งท่องเที่ยว(ในแง่ของคุณลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว) บริการท่องเที่ยว (มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการต่างๆ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โครงสร้างพื้นฐาน) และตลาดการท่องเที่ยว (มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ นักท่องเที่ยวและธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม) นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนอื่นๆ เช่นความสภาพอ่อนโยน ความมีไมตรีต่อกัน ความช่วยเหลือและน้ำใจจากคนในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

การศึกษาของอรุณี ธรรมคุณ (2550: 24) กล่าวว่าความพึงพอใจของบุคคล เป็นความรู้สึกที่บุคคลนั้นได้รับตามที่มุ่งหวังหรือที่คาดหวัง ดังนั้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวย่อม

เป็นความรู้สึกในทางที่ดีที่ชื่นชอบพอใจหรือประทับใจที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการไปสัมผัสจริงด้วยตนเองกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นไปตามที่คาดหวังไว้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลต่อการจัดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวก็ย่อมแตกต่างกันโดยแบ่งความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวออกเป็นโดยรวมและรายด้าน 5 ด้านคือการจัดการสถานที่ การอำนวยความสะดวกในการจราจร การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การให้บริการด้านความปลอดภัย และการให้บริการร้านค้า

ส่วนการศึกษาของพรพิมล ศรีเรศ (2551) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย

การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจเป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งบุญเรือง ขจรศิลป์ (อ้างในบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531) ได้เสนอว่าเทคนิคของ Likert) เป็นแบบหนึ่งที่สามารถใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่การสร้างประโยคหรือข้อความเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในการวัด โดยกำหนดหัวข้อให้เลือก เมื่อวัดความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ ทุกประเด็นก็นำคะแนนที่ได้ในแต่ละประเด็นมาหาค่าเฉลี่ย โดยเทคนิคนี้สามารถนำมาใช้กับสภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง

การศึกษาของสมยศ นาวิกาน (2536 : 30) กล่าวว่าความพึงพอใจสามารถวัดได้หลายวิธี เช่น การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถามต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจมีการสอบถามความพอใจในด้านที่ต่างๆ กัน การสัมภาษณ์ เป็นการวัดความพึงพอใจทางตรงที่ต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง และการสังเกตเป็นวิธีการวัดความพึงพอใจ โดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกจากการพูด กิริยา ท่าทางซึ่งวิธีการนี้ต้องอาศัยการสังเกตอย่างจริงจังและมีระเบียบแบบแผน

ดังนั้นสรุปได้ว่าการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกต นั้นสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ประกอบด้วยด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน เช่นป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย สภาพการเข้าถึงโดยรถยนต์ สภาพการเข้าถึงโดยทางเดินเท้า สถานที่จอดรถ ฯลฯ ด้านลักษณะทางกายภาพกายภาพ ได้แก่ ความสวยงามและสภาพภูมิทัศน์โดยรอบของชุมชน ความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว ความเงียบสงบ สะอาดและเป็นระเบียบ ด้านบุคคล ได้แก่ความเป็นมิตรและการแสดงออกถึงความมีน้ำใจไมตรี

ของประชาชนและผู้ประกอบการต่อนักเที่ยว และด้านจุดเด่นทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน ได้แก่ การเที่ยวชมวิถีชีวิตภายในชุมชน การเที่ยวชมโบราณสถานและอาคารบ้านเรือนเก่า การแสดงออกด้านวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ความหลากหลายในเชิงประสบการณ์ที่ได้รับ ความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการวัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกต นอกจากนั้นก็สามารถบ่งบอกได้ว่าถ้ามีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มากไปจนถึงจุดอิ่มตัวก็อาจทำให้ความเพลิดเพลินหรือความพึงพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวลดน้อยลงหรือถูกทำลายจนในที่สุด จนทำให้คุณภาพของพื้นที่ชุมชนอาจจะลดลงไปพร้อมๆ กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อจะใช้ในการวางแผนและการจัดการนักท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันเพื่อลดปัญหาหรือผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นในชุมชนวัดเกตและทำให้เกิดความยั่งยืนต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกตต่อไป

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

มนัส สุวรรณและคณะ (2541) ได้แบ่งรูปแบบในการบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่ในปัจจุบันไว้ได้ 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การบริหารจัดการโดยรัฐฝ่ายเดียว โดยเป็นการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่โดยที่รัฐเป็นผู้ปฏิบัติจัดทำเองทั้งหมด
2. การบริหารจัดการโดยรัฐร่วมกับชุมชน โดยเป็นการบริหารจัดการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ
3. การบริหารจัดการโดยเอกชน โดยมีลักษณะเป็นการมอบภารกิจหรือโอนกิจการบางส่วนหรือทั้งหมดให้เอกชนเป็นผู้ปฏิบัติจัดทำแทน

การทำงานของบริหารท้องถิ่นจะให้ภาคเอกชน ประชาชนหรือหน่วยงานอื่นของภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ท้องถิ่นก็จะต้องดูบทบาท อำนาจ หน้าที่ตามกฎหมาย และความสามารถของแต่ละฝ่าย โดยการร่วมมือสามารถทำได้หลายรูปแบบตามความถนัดของแต่ละฝ่าย

ภราเดช พยัคฆวิเชียร (อ้างในสร้อยดี อาสาสมัครพกิจ, 2542) กล่าวไว้ว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยความอดทนและตั้งใจจริง รวมทั้งต้องสร้างความเข้าใจให้แก่เกษตรกรด้วยว่า สังคม ธรรมชาติ วัฒนธรรมเป็นทุนด้วย หากไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะพบปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมซึ่งจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจไม่ยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (อ้างในกฤษฎดา ยะการ , 2542) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า “แนวความคิดของการมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยได้รวมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2542) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง อาจพิจารณาจากประเภทและระดับของการมีส่วนร่วม ประเภทของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และการติดตามประเมินผล ส่วนระดับการมีส่วนร่วมนั้น อาจวัดจากระดับความถี่ของบุคคล องค์กรที่เข้าร่วมกิจกรรม ความพึงพอใจ ระดับเป้าหมายที่พึงได้และระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามประเภทที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้การมีส่วนร่วมอาจจะมี 2 มุมมองคือ มุมมองในด้านนามธรรมและรูปธรรม โดยอาจจะนำเสนอได้ว่า การมีส่วนร่วมคิด ริเริ่ม วางแผน วางโครงการ ดำเนินการ ติดตามและประเมินผล โดยแต่ละช่วงกิจกรรมก็ให้โอกาสประชาชนในการรับรู้และร่วมกิจกรรมตลอดจนการตัดสินใจ ส่วนในเชิงนามธรรม อาจจะมีมุมมองในด้านการมีส่วนร่วมด้านการเงิน ความคิดและแรงกาย เป็นต้น

ประกอบศิริ กักดีพิณิช (2544: 12) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมชุมชนนั้นควรพิจารณาจากประเภทของกิจกรรมและระดับของกิจกรรมที่ชุมชน องค์กรของรัฐ องค์กรภายนอกชุมชน และปัจเจกบุคคลในแต่ละชุมชนได้มีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรม

เนตรชนก นันท์ (2544: 29) ได้กำหนดขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกมาเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจริเริ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและรับผลประโยชน์

ส่วนการศึกษาของปิยพร ทาวีกุล (2544:14) ได้แบ่งรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยการแบ่งตามลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรม สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะค้นหาปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดทำโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เมื่อพิจารณาการกำหนดรูปแบบ ขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วมจากผู้ที่ได้ทำการศึกษาไว้ ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่เป็นการเพิ่มรายละเอียดย่อยลงไปในแต่ละขั้นตอนเท่านั้น ดังนั้นกล่าวโดยสรุปแล้วประชาชนทุกคนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะทุกคนถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยรูปแบบ ขั้นตอน และระดับของการเข้ามามีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
5. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล
6. การมีส่วนร่วมในการร่วมสนับสนุนทุน / แรงงาน
7. การมีส่วนร่วมในลักษณะอื่นๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

2.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือชุมชนต่างๆ ซึ่งมีนักวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศหลายท่านได้ทำการศึกษาไว้ ดังนี้

จีราพร ศรีวัฒนานุกุลกิจ (2544 :35) ศึกษาการท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในชุมชนชาวเขาในบริเวณลุ่มแม่น้ำกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่าการท่องเที่ยว ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม คือ มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพมาทำกิจการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม ในส่วนทางสังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านความสัมพันธ์ ระหว่างคนในชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชน จากที่เคยปฏิบัติเป็นประจำเริ่มมีความห่างเหินโดยเฉพาะชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปจำนวนมาก ด้านวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านที่ต่างจากที่อยู่ดั้งเดิมของเผ่าตน ด้านการบริโภคมีการบริโภคอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น

นอกจากนี้มนัณวีวรรณ ผิวนิมและคณะ (2546 :75) ได้ศึกษาเรื่องโครงการพัฒนาและผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ โดยศึกษาชุมชนที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2 ชุมชนด้วยกัน คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ราชบุรีและตลาดน้ำตลิ่งชัน

กรุงเทพมหานคร พบว่าการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองแห่ง ทั้งในด้านบวกและลบ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทำให้เกิดปัญหาการแออัดของการคมนาคม ปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางเสียงและอากาศ แต่มีส่วนทำให้มีการปรับปรุงพื้นที่และสาธารณูปโภคในชุมชนให้ดีขึ้น แต่ที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกรายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ประกอบการรายใหญ่จากนอกชุมชน ผลกระทบทางสังคมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในชุมชน โดยเฉพาะในตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่มีนักท่องเที่ยวมาก มีผลประโยชน์สูงมีความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ผู้ประกอบการกับคนในชุมชนที่ถูกกีดกันด้านการค้า มีการเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวในการขายสินค้าและการให้บริการ ผลกระทบทางวัฒนธรรมเป็นไปในทางบวกเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านการแต่งตัว กิจกรรมทางวัฒนธรรม ความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าในพื้นที่จะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหมือนกัน แต่เนื่องจากบริบทในพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงเป็นผลทำให้เกิดผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันออกไป

ส่วนการศึกษาของพลอยศรี ปรารณานนท์ (2548: 72) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนกลุ่มน้อยในเชียงใหม่ กรณีหมู่บ้านม้งดอยปุย พบว่า การท่องเที่ยวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หมู่บ้านม้งดอยปุย เปลี่ยนสภาพจากหมู่บ้านชาวเขาที่สงบ เรียบง่ายและอบอุ่น ให้กลายเป็นสภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยว และตลาดจำหน่ายของที่ระลึก พฤติกรรมและทัศนคติของชาวเขาในหมู่บ้านชาวม้งเปลี่ยนไปเพียงเพียงช่วงเวลาอันสั้น ในด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านหมู่บ้านชาวม้งเปลี่ยนอาชีพเกษตรกรรมเป็นการขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชาวบ้านที่เคยนับถือกันเสมือนญาติกันทั้งหมู่บ้านและเคยเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี กลับไม่มีเวลาเช่นเดิมแต่เวลาส่วนใหญ่ถูกใช้หมดไปกับการแสวงหารายได้จากนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

ในขณะที่การศึกษาของธีรวดี จำเดิม (2549 : 45) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการที่ภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเวียงกุมกามอย่างรวดเร็วและมีลักษณะการพัฒนาที่มาจากส่วนบน (รัฐบาล) ลงสู่ส่วนล่าง (ชุมชน) ทำให้ชุมชนขาดความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว อีกทั้งขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนากการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเป็นด้านลบมากกว่าด้านบวก ส่วนผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม เนื่องจากความขัดแย้งด้านผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงทำให้คนในชุมชนลดความศรัทธาและเข้าวัดน้อยลง นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า ทำให้มีการนำโบราณสถานทางพุทธศาสนาไปใช้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างไม่เหมาะสม เช่น การจัดงานรื่นเริงภายในบริเวณโบราณสถานโดยบริษัทนำเที่ยว หรือการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว

นอกจากนั้นการศึกษาของดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2549:241) ได้ศึกษาเรื่องเมืองเชียงใหม่ที่ยังยืน: แนวคิดและประสบการณ์ของย่านวัดเกต พบว่าปัญหาที่คุกคามคนในย่านวัดเกตที่สำคัญประการหนึ่ง คือปัญหาการสูญเสียเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรมดั้งเดิมหายไป การก่อสร้างอาคารสูงและการสร้างอาคารใหม่ที่ไม่มิติศลปะทางล้านนาเลย

ในขณะที่รัชชัชย มานิตย์ (2550 :57) ศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมของชุมชนโดยตรง แต่กระแสวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามากับการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนป่าเย็บมีการเปลี่ยนแปลงไป และกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อความสัมพันธ์ของชาวบ้านภายในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมต่างถิ่นส่งผลให้ลักษณะการบริโภค การแต่งกาย ภาษา ค่านิยมและความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีชุมชนเริ่มเสื่อมถอยเกิดปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด ปัญหาลักทรัพย์และปัญหาความแตกแยกภายในชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของอัสมา ลิมารักษ์(2551:49) ที่พบว่าการท่องเที่ยวได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทั้งทางด้านการแต่งกาย การบริโภค ความทันสมัยของคนในชุมชนอีกด้วย

นอกจากนี้มิ่งสรรพ ขาวสะอาดและคณะ (2553:77) ยังได้ศึกษาศักยภาพผลกระทบและความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือคนท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น โดยทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันกำหนดและวางแผนหรือนโยบายที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนมากที่สุดภายใต้ต้นทุนที่เกิดขึ้น (ผลกระทบทางลบ) น้อยที่สุด ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในท้องถิ่น

ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศ จากการศึกษางานวิจัยของ Hsuan (2006: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในด้านสังคมและวัฒนธรรม ของชนเผ่าเต่าที่เกาะหลานหยู ไต้หวัน โดยเน้นไปที่การรับรู้ของชนเผ่าพื้นเมืองของเกาะหลานหยู (ชนเผ่าเต่า) เกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว พบว่าการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวของชนเผ่าเต่ามีอยู่ 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ผลกระทบด้านวัฒนธรรมในแง่บวก ผลกระทบทางวัฒนธรรมในแง่ลบ และผลกระทบทางสังคมในแง่ลบ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรชี้ให้เห็นว่า การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวของชนเผ่าเต่านั้น มีความแตกต่างกันออกไปตามระดับ

การศึกษา สถานภาพการทำงาน รายได้ สถานการณ์แต่งงาน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ และสามารถสรุปได้ว่า ชนเผ่าเต่าไม่มีการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบ (ทั้งแง่บวกและแง่ลบ) จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะหลานหมูนานัก ในขณะที่ Sharma และ Dyer (2009 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในเรื่องการท่องเที่ยวและการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ซึ่งให้เห็นความแตกต่างระหว่างทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยพิจารณากลุ่มคนที่ได้รับผลประโยชน์ ทางสังคมและเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว พบความแตกต่างอย่างมากในทัศนคติต่อการท่องเที่ยวของกลุ่มคนสองกลุ่มที่ได้รับผลจากการท่องเที่ยวแตกต่างกัน นอกจากศึกษาคนในชุมชนเองแล้ว ยังมีการสำรวจความเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านบวกและด้านลบ ต่อสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้วางแผนด้านการท่องเที่ยวในการวางนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และวางแนวทางการเติบโตให้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ รวมทั้งมองเห็นภาพรวมในเบื้องต้นว่าการจัดการกับผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นอันจะสร้างปัญหาให้แก่ชุมชนในอนาคตนั้น ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ประชาชน ในพื้นที่ ผู้ประกอบการในชุมชน ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ ต่อไป

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ(2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างมาก ยกเว้นด้านการประชาสัมพันธ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เห็นว่าควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้มากขึ้น อีกทั้งยังมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเดินป่าแบบผจญภัยและชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด โดยในส่วนตัวความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มชุมชน ต้องการส่งเสริมกิจกรรมชมเส้นทางสมุนไพรมากที่สุด เพราะเห็นว่าชุมชนมีความพร้อม แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องการสนับสนุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

มงคล อภินหวัฒน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการพระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้าชมพระราชวังบางปะอิน โดยรวมมีระดับความพึงพอใจใน

ระดับมากในด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านอำนวยความสะดวก และด้านทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนการศึกษาของศิริรัตน์ ลอยประเสริฐ (2552 : [บทคัดย่อ] ศึกษาเรื่องพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดร้อยปีสามชุก สุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวรู้จักตลาดร้อยปีสามชุกโดยครอบครัวหรือเพื่อนแนะนำ และมีความพึงพอใจด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการให้บริการอยู่ในระดับมาก

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนวัดเกต เชียงใหม่

2.2.1 ประวัติและความเป็นมาของชุมชนวัดเกต

จากหนังสือเมืองเชียงใหม่ที่ยั่งยืน : แนวคิดและประสบการณ์ย่านวัดเกต โดยดวงจันทร์ อาภาวัชรุทธิ์ เจริญเมือง (2549 , 86 – 123) ได้กล่าวถึงพัฒนาการย่านวัดเกตสามารถสรุปได้ถึงสาระสำคัญและประวัติความเป็นมาของชุมชนวัดเกตได้ดังนี้

ไม่ปรากฏหลักฐานว่าชุมชนวัดเกตถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใด แต่ในหนังสือประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 9 ระบุว่าพระญาสามฝั่งแกนพระบิดาของพระญาติโลกราช สร้างวัดเกตการามเมื่อ พ.ศ. 1971 และจากศิลาจารึกวัดเกตการามระบุว่า มังนราธาช่อ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2121 – 2150) โปรดให้บูรณปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ที่พังลง เริ่มบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2121 บูรณะเสร็จ พ.ศ.2121 โปรดให้มีการฉลองพร้อมกันกับอุทิศตนถวายการรับใช้วัดจำนวนมาก และตามคำบอกเล่าวัดนี้เคยเป็นสถานที่ประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์และสงวน้ำของเจ้าเมืองเชียงใหม่

หลังจากนั้นประมาณปี พ.ศ. 2317 สมัยพระเจ้าตากสิน มีคนจีนอพยพมาอยู่สยามมากขึ้นและส่วนหนึ่งก็มาอาศัยอยู่ในบริเวณย่านวัดเกต ประกอบกับในสมัยก่อนการคมนาคมขนส่งจะนิยมทางน้ำมากกว่าทางบก เนื่องจากมีความปลอดภัยและสะดวกกว่า และการตั้งถิ่นฐานของพ่อค้าชาวจีนเกิดขึ้นริมแม่น้ำปิง เนื่องจากเป็นแหล่งที่มีการขนถ่ายสินค้าขึ้นลงที่ท่าวัดเกตเป็นจำนวนมาก ก่อนที่จะกระจายไปขายตามบริเวณต่างๆ โดยเฉพาะฝั่งด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำปิงถือเป็นตลาดที่สำคัญ และมีคนจีนมาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเช่นกัน การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้บริเวณย่านนี้มีคนจีนและคนต่างถิ่นมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น

ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 5 ศาสนาจารย์ดาเนียล แมคกิลวารี ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในเชียงใหม่ และตั้งถิ่นฐานอยู่ด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำ

ปิง และในช่วงนั้นเชียงใหม่เป็นประเทศราชของสยาม แต่อำนาจการปกครองของเชียงใหม่ยังคงเป็นของเจ้าหลวงเชียงใหม่ โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นที่ต้องการของนานาประเทศโดยเฉพาะอังกฤษ และในขณะนั้นมีการยึดครองอินเดียนพม่าและมลายูโดยอังกฤษ รวมทั้งการที่ต้องสูญเสียเกาะปีนังให้อังกฤษ ตลอดจนการสูญเสียดินแดนฝั่งตะวันออกแม่น้ำโขงให้แก่ประเทศฝรั่งเศส จึงทำให้สยามมีความกังวลว่าล้านนาซึ่งเป็นหัวเมืองประเทศราช อาจจะตกเป็นเมืองขึ้นของทั้ง 2 ประเทศนี้ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุให้สนับสนุนมิชชันนารีชาวอเมริกันเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในแผ่นดินล้านนา เพื่อทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจกับประเทศอังกฤษซึ่งได้รับสัมปทานการทำป่าไม้จากเจ้าหลวงเชียงใหม่ และบริษัทต่างชาติที่ได้รับสัมปทานทำไม้โดยตั้งสำนักงานอยู่ในบริเวณนี้ ได้แก่ ห้างบอร์เนียว บริษัทบอมเบย์เบอร์มา บริษัทอีสเอเชียติก เป็นต้น การล่าเลี้ยงไม้และท่อนซุงต้องส่งไปทางน้ำ ทำให้บริษัทเหล่านี้จำเป็นต้องมีบริษัทอยู่ริมน้ำปิง และในเวลาเดียวกันบริษัทก็รับชาวขมุจากประเทศลาวเข้ามาทำงาน โดยชาวขมุมาตั้งถิ่นฐานในย่านนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2317 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2411 มิชชันนารีชาวอเมริกันได้ตั้งคริสตจักรเพรสไบทีเรียที่ 1 (คริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่ในปัจจุบัน) และเห็นว่าเพื่อให้คนท้องถิ่นมีโอกาสในการศึกษาทั้งหญิงและชาย จึงขออนุญาตสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กหญิงขึ้นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2416

การค้าขายโดยพ่อค้าชาวจีนซึ่งเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ได้มีการขยายตัวอย่างช้า จนกระทั่งตั้งแต่ พ.ศ. 2417 เป็นต้นมา มีพ่อค้าชาวจีนจากภาคกลางเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเชียงใหม่และแผ่นดินล้านนามากขึ้น ซึ่งการขยายตัวทางการค้าทำให้มีเรือล่องขึ้นลงไปกลับเชียงใหม่มากขึ้น แม่น้ำปิงจึงเป็นแม่น้ำสายหลักของการขนส่งสินค้าและการคมนาคมขนส่ง ทำน้ำวัดเกตในช่วงเวลานั้นจึงเป็นท่าหน้าที่สำคัญของเชียงใหม่ ทั้งนี้อาคารบ้านเรือนที่ยังคงเห็นหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันจึงเป็นผลจากความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจในสมัยนั้นนั่นเอง

หลังจากนั้นไม่นานพ่อค้าชาวอินเดียและชาวฮินดูก็เดินทางมาค้าขายในเชียงใหม่ราวปี พ.ศ. 2418 โดยอาศัยอยู่บริเวณกาดหลวงและย่านวัดเกต และเมื่อมีการค้าขายเพิ่มมากขึ้นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง แต่สินค้าอยู่ทางฝั่งตะวันออก จึงเกิดความไม่สะดวกในการขนถ่ายสินค้า ชาวบ้านต้องเดินทางไปมาสองฝั่งโดยการขี่เรือต่างประสพความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง ทำให้มิชชันนารีชาวอเมริกันชื่อ นายแพทย์ เอ็ม เอ ซีค ได้สร้างสะพานข้ามแม่น้ำปิงแห่งแรกในเชียงใหม่ซึ่งทำด้วยไม้สัก โดยชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าซัวกุลลา ทำให้ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางและขนถ่ายสินค้ามากขึ้น

หลังจากนั้นช่วงต้นทศวรรษ 2440 การค้าขายในเมืองเชียงใหม่มีการขยายตัวมากขึ้น สินค้าจากเชียงใหม่ก็มีการขนส่งไปยังกรุงเทพฯ มากขึ้น โดยประมาณการกันว่า มีเรือขึ้นล่องระหว่างกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ปีละ 1,000 ลำ ซึ่งเรือที่นิยมใช้ได้แก่ เรือหางแมงป่อง เรือแม่ปะ เป็นต้น ต่อมาในต้นปี พ.ศ. 2449 มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในย่านวัดเกต กล่าวคือสมเด็จพระ

บรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร (ต่อมาได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6) ได้เสด็จประพาสเชียงใหม่ โดยประทับเสด็จพระที่นั่งข้ามชัฏกุลา เพื่อทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียนหลังแรกของโรงเรียนปรินส์รอยแยลล์วิทยาลัย เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2449

จนกระทั่งใน ปี พ.ศ.2462 ทางรถไฟสายเหนือก่อสร้างเสร็จมาถึงเชียงใหม่ ทำให้ความเจริญต่างๆ ย้ายไปอยู่แถวย่านถนนเจริญเมือง เพราะรถไฟสามารถขนส่งสินค้าได้ที่ละจำนวนมาก ทำให้ความนิยมในการขนส่งสินค้าทางเรือลดลง ผลจากการเปลี่ยนแปลงความนิยมในการคมนาคมขนส่งจากทางเรือไปเป็นทางรถไฟนั้นทำให้บริเวณย่านวัดเกตเกิดความชบเซาทางเศรษฐกิจขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนหน้าที่จะมีทางรถไฟมาถึง จึงทำให้ย่านนี้กลายเป็นที่พักอาศัยของเจ้าของกิจการที่ย้ายฐานไปอยู่บริเวณถนนเจริญเมือง ตลาดวโรรส ตลาดต้นลำไยและย่านถนนท่าแพ และเนื่องจากความต้องการข้ามฟากจากถนนเจริญเมืองมายังถนนท่าแพมีมากขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำปิงเชื่อมระหว่างถนนทั้งสอง โดยเปิดใช้งานเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2453 ชาวบ้านเรียกว่า "ซัวใหม่" สร้างได้ไม่นานเกิดไฟไหม้ จึงมีการสร้างสะพานเหล็กจำลองพอให้รถวิ่งผ่านไปมาได้ การที่มีการขยายตัวทางการค้าจากการคมนาคมทางรถไฟและทางรถยนต์ที่มีมากขึ้น ทำให้ความต้องการความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิงมีมากขึ้นจากถนนเจริญเมืองไปยังถนนท่าแพ จึงมีการสร้างสะพานโครงสร้างเหล็กล้วนในปี พ.ศ.2466 สะพานแห่งนี้มีชื่อว่า "สะพานนวรัฐ" ตามชื่อของเจ้าแก้วนวรัฐ ผู้ครองนครเชียงใหม่องค์สุดท้าย

ในขณะที่ชัวหมอซึก หรือชัฏกุลาหรือชัวเก่าของชาวเชียงใหม่ ถูกซุงไม้สักจำนวนมากกระแทกจนได้รับความเสียหาย ทางกรมจึงได้มีคำสั่งให้รื้อถอนสะพานแห่งนี้ออกแทนการซ่อมแซมให้ใช้งานได้ดังเดิม แต่ความจำเป็นในการติดต่อกันของประชาชนทั้ง 2 ฟากน้ำปิงระหว่างชาวบ้านวัดเกต กับบ้านข้างม่อยฝั่งตรงกันข้ามทำให้เทศบาลนครเชียงใหม่สร้างสะพานไม้ไผ่ขัดแตะ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ชัวแตะ" เพื่อใช้ในการข้ามฟากในหน้าแล้งของชาวบ้าน จึงทำให้เห็นภาพชัวแตะเป็นสัญลักษณ์ของวัดเกตในช่วงเวลาหนึ่ง

ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในย่านวัดเกตเกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2509 – 2510 เมื่อนายมนตรี โกศลภิรมณ์ พ่อค้าชาวชิกซ์ ได้สร้างสะพานคอนกรีตเชื่อมระหว่างย่านวัดเกตกับกาดหลวง (ตลาดวโรรส) แทนชัวแตะซึ่งต้องสร้างทดแทนทุกปี โดยใช้ชื่อว่า "สะพานจันทร์สมอนุสรณ์" หรือชาวบ้านเรียกว่า "ชัวแขก" เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่นางจันทร์สม ภรรยาที่เสียชีวิตไป และในช่วงนั้นสะพานนครพิงค์สร้างเสร็จแล้ว และถูกเรียกว่า "ชัวใหม่" เพราะสะพานนวรัฐกลายเป็น "ชัวเก่า" และในปี 2510 สะพานนวรัฐหรือชัวเหล็กถูกรื้อหลังมีการใช้งานมากกว่า 44 ปี และมีการสร้างสะพานคอนกรีตเหล็กทดแทนดังที่เห็นในปัจจุบัน และในปี 2510-2512 มีการสร้าง

มัสยิดอัต-ตักวาและ โดยนายยง พูนันต์ และในปี 2518 ชาวซิกข์ร่วมกันสร้างวัดซิกข์บนที่เดิม หลังวัดเกต เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 4 ชั้นที่ปรากฏในปัจจุบัน

ต่อมาได้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนวัดเกตก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ มีการพึ่งพายานพาหนะส่วนตัวในการสัญจร เนื่องจากไม่มีระบบขนส่งสาธารณะที่ได้มาตรฐาน ทำให้ถนนทุกสายคับคั่งไปด้วยรถยนต์และพาหนะมากขึ้น และทำให้ถนนเจริญราษฎร์ซึ่งเป็นถนนที่มีความสำคัญของชุมชนกลายเป็นถนนที่มีรถยนต์พลุกพล่าน รวดเร็วและเกิดมลพิษทางอากาศเป็นจำนวนมาก ทำให้การข้ามถนนไปมาหาสู่กันระหว่างชาวบ้านวัดเกต โดยเฉพาะผู้สูงอายุเป็นไปด้วยความยากลำบาก และเกือบจะไม่มีทางเป็นไปได้อันเนื่องมาจากรถยนต์ที่วิ่งเร็วไปมาอยู่ตลอดเวลานั่นเอง

ในแง่มุมทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น กล่าวได้ว่าชุมชนวัดเกตเป็นชุมชนหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากบริเวณวัดเกตเคยเป็นย่านธุรกิจและทำเรื่องสำคัญในยุคสมัยที่การคมนาคม ทางน้ำเป็นที่นิยม และการคมนาคมทางบกยังไม่ได้รับการพัฒนา พื้นที่ของย่านจึงประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งที่เข้ามาทำการค้า ตั้งห้างร้าน บริษัท เช่น ชาวตะวันตก และชาวจีน หรือเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำไม้ และอาชีพอื่นๆ เช่น ชาวจีน ลาว และอินเดีย ผลจากการเข้ามาตั้งรกรากอยู่อาศัยของกลุ่มคนเหล่านี้เองที่ทำให้ วัฒนธรรม ความรู้ ความเชื่อทางศาสนาและสิ่งประดิษฐ์วิทยาการใหม่ๆ ได้แพร่กระจายออกไป และพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ของย่านและของเมืองเชียงใหม่ไปอย่างก้าวกระโดด อาคารสถานที่ และเรื่องราวประวัติศาสตร์อันผูกพันกับพื้นที่ที่หลงเหลือในปัจจุบัน ดูจะเป็นเครื่องพิสูจน์และยืนยันคุณค่าของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นการค้าเป็นพลัง (Force) ภายนอกที่ทำให้ชุมชนมีการเติบโตและเปลี่ยนแปลงไป แต่ปัจจุบันพลังนั้นมาในรูปของการท่องเที่ยวนั่นเอง

นอกจากนั้นแล้วภายในชุมชนวัดเกต ยังมีสถานที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมภายในชุมชนมากมาย ประกอบด้วย

1. วัดเกตการาม เป็นวัดเก่าแก่ไม่ทราบปีที่สร้าง เป็นวัดที่ประดิษฐานของพระเกศธาตุ พระธาตุเจดีย์ที่สำคัญแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ บริเวณทำนน้ำหน้าวัดเรียกว่า ทำสฐานหลวง เคยใช้ประกอบพิธีอุปสมบทอุทกเสมาในสมัยพระเมืองเกษเกล้า กษัตริย์ราชวงศ์มังราย (ครองราชย์ พ.ศ.2068 – 2081 และ พ.ศ.2086 – 2088)

วัดเกตการามตั้งอยู่เลขที่ 96 บ้านวัดเกต ถนนเจริญราษฎร์ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 6 ไร่ 1 งาน 51 ตารางวา อาณาเขตด้านทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตกจดที่ดินราษฎร์ เฉพาะด้านที่ได้ และทิศตะวันตกติดถนนเจริญราษฎร์ ด้านทิศตะวันออก

ติดถนนหลวง ถ้ามองจากตลาดวโรรส (กาดหลวง) ตรงเชิงสะพานข้ามแม่น้ำปิง จะเห็นยอดเจดีย์
ประธานของวัดเกตการามเด่นเป็นสง่า

2. วัดซิกข์ ได้มีการสร้างสถานที่เพื่อเป็นที่สักการะเทพเจ้าของชาวซิกข์และเป็นศูนย์
รวมของชาวซิกข์ที่เข้ามาอาศัยในล้านนา และใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมิ
มีความเกี่ยวข้องกับชาวซิกข์ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ชุมชนชาวซิกข์ในอดีตที่ค้าขายตามสองฝั่ง
แม่น้ำปิงสามารถอยู่ร่วมกันกับชุมชนที่นับถือศาสนาอื่นอย่างสันติ ไม่มีการแยกว่าเป็นศาสนาใด
เมื่อคราวมีงานพิธีสำคัญๆ ของชุมชนในศาสนาอื่นชุมชนชาวซิกข์ต่างพากันไปร่วมงานด้วย
เช่นเดียวกันกับชุมชนที่นับถือศาสนาอื่นก็ถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมนิยม ปัจจุบันชาวซิกข์จำนวน
หนึ่งได้ย้ายไปทำการค้าขายแถวช่องเมรุ หรือตรอกเล่าใจ้ว

3. มัสยิด อัด-ตักวา

เป็นศาสนาสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาวมุสลิมในเชียงใหม่ เปิดเป็นทางการ
เมื่อปี 2513 เป็นศูนย์แห่งความรู้ในวิชาการศาสนาอิสลามในภาคเหนือ เริ่มต้นการสร้างมาตั้งแต่ปี
2510 - 2512 โดยนายยง ฟูนันต์ พร้อมทั้งมีการตั้งโรงเรียนจิตต์ภักดี เป็นโรงเรียนสอนศาสนา
แห่งแรกในภาคเหนือ

4. โบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เดิมมีชื่อว่าคริสตจักรเพรสไบทีเรียนที่ 1 สร้างขึ้นในปี
พ.ศ.2411 วัดอุปประสงค์ในการก่อตั้งโบสถ์ เพื่อเป็นการประกาศข่าวดีเรื่องพระเยซูคริสต์และ
ปลดปล่อยประชากรของพระเจ้าให้หลุดพ้นจากความโง่เขลา และโรคภัยต่างๆ ซึ่งปัจจุบันคือโบสถ์
ของโรงเรียนคริสเตียน ตั้งอยู่บริเวณเชิงสะพานนวรัฐด้านตะวันออก ต่อมาในปี 2511 โบสถ์
คริสต์จักรที่ 1 ถูกย้ายไปตั้งอยู่บริเวณสะพานนวรัฐด้านทิศเหนือ เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น
ในอดีตใช้ประโยชน์ในด้านการให้การศึกษารักษาพยาบาล และบริการสังคมต่างๆ ภายในโบสถ์จะ
มีภาพจิตรกรรม บอกเล่าประวัติความเป็นมาของศาสนาคริสต์ โดยเฉพาะเรื่องราวของพระเยซูผู้
เป็นศาสดา

5. สะพานนวรัฐ มีชื่อเรียกในอดีตหลายชื่อ ได้แก่ ขัวไม้ซุง ขัวเหล็ก ขัวท่าแพ
สะพานนวรัฐสะพานแรกสร้างด้วยไม้ซุงที่เป็นไม้สักล้วนๆ สร้างเพื่อให้กรมพระกำแพงเพชร
อัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงโยธา ทรงข้ามข้ามแม่น้ำปิงระหว่างการเดินทางเสด็จตรวจราชการในเชียงใหม่
หมอซีค (Dr.Marion Cheek) มิชชันนารีอเมริกา เป็นผู้สร้างสะพานไม้สักเชื่อมฝั่งตะวันออกปลาย
ถนนเจริญเมือง ฝั่งสันป่าข่อยกับถนนฝั่งตะวันออกปลายถนนวิทยายนที่ชาวบ้านเรียกว่า "ขัวไม้
ซุง" ต่อมาถูกท่อนซุงสักชนพังจนต้องรื้อถอนทิ้ง

สะพานนวรัฐ สะพานที่ 2 สร้างเชื่อมระหว่างถนนเจริญเมืองกับถนนท่าแพ ซึ่ง
ออกแบบโดยเคานต์ โรเบอर्टตี วิศวกรชาวอิตาลี เพื่อรองรับการสร้างทางรถไฟที่จะถึงเชียงใหม่
พ.ศ.2464 สร้างสะพานใหม่ พ.ศ.2466 รื้อสะพานเดิมโดยให้สร้างสะพานเหล็กขึ้นแทนขนาด 5.2

เมตร ยาว 200 เมตร เมื่อสร้างเสร็จจึงได้ขนานนามว่า “สะพานนารัฐ” เพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้านารัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่เวลานั้น แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “ข้าวเหล็ก” หมายถึง สะพานเหล็ก ใช้งาน จนถึง ปี พ.ศ.2508 สะพานเหล็กถูกรื้อถอน และสร้างเป็นสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กแทน กว้าง 12 เมตร รับน้ำหนักรถบรรทุกได้ 10 ตัน สร้างโดยบริษัทสง่าพานิช จำกัด เปิดใช้เมื่อ 26 ธันวาคม 2510 ส่วนตัวสะพานเหล็กที่รื้อนั้นทางเทศบาลได้ขายให้กับบริษัทสง่าพานิช สง่าพานิชจ่าย ค่าตอบแทนแก่เทศบาล 60,000 บาท ต่อมาภายหลังเพื่อต้องการให้อนุชนรุ่นหลังเห็นสะพานนารัฐ อันเดิม จึงสร้างจำลองข้าวเหล็กเชื่อมถนนเจริญประเทศกับถนนเชียงใหม่ – ลำพูน โดยชื่อเหล็กใหม่ มาสร้างแทน

6. สะพานจันทร์สมอนุสรณ์ (ข้าวแขกหรือข้าวเตะ) เริ่มแรกทำเป็นสะพานชั่วคราว สร้างด้วยไม้ไผ่ขัดเตะ เสาสะพานก็เป็นไม้ไผ่ทั้งหมด เรียกว่า “ข้าวเตะ” เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก กระแสน้ำก็จะพัดพาสะพานไม้ไผ่พังเสียหาย จึงต้องสร้างขึ้นใหม่ในฤดูแล้งทุกๆปี จนกระทั่ง นายแพทย์ เอ็ม. ชิค ซึ่งชาวเชียงใหม่สมัยนั้นเรียกว่า “พ่อเลี้ยง หมอชิค” ในสมัยของพระเจ้าอินทวิชยานนท์เป็นผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้ว่าจ้างหมาก่อสร้างสะพานนี้จากไม้ไผ่มาเป็นไม้สักสูง คิด เป็นเงิน 30,000 รูปี จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ.2475 สะพานถูกไม้ซุงจำนวนหลายพันท่อนที่รอการขน ถ้ายไปขายที่กรุงเทพฯ ไหลออกมาในฤดูน้ำหลากมาปะทะกับเสาตอม่อของตัวสะพาน จนไม่สามารถต้านทานแรงกระแทกของท่อนซุงจำนวนมากได้ จนทรุดและพังลงในที่สุด ไม่สามารถซ่อมแซมได้ จนกระทั่ง พ.ศ.2507 นายห้าง โมกดิราม หรือ นายมนตรี โกสลาภิรมณ์ เจ้าของร้าน ขายผ้าเชียงใหม่สตรี ชาวอินเดีย ได้สร้างเป็นสะพาน คอนกรีตเสริมขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้กับ ภรรยาชื่อ นางจันทร์สม โกสลาภิรมณ์ ด้วยเงินบริจาค 2 แสนบาท เทศบาลนครเชียงใหม่เรียโร สมทบอีก 1 แสนบาท (อนุ เนินหาด, 2543)

7 ทำน้ำในอดีต

ในอดีตบริเวณริมแม่น้ำปิงมีความสำคัญในด้านการขนส่งและการค้าขายทาง เรือทำน้ำต่างๆ จึงได้เกิดขึ้นเพื่อเป็นที่เป็นที่โดยสารเรือข้ามฟากและขนส่งสินค้า เพราะยังไม่มีทาง รถไฟและรถยนต์ ทำน้ำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ความเจริญและเป็นที่ยอมรับบริการตามไปด้วย ทำน้ำที่สำคัญ ได้แก่

ทำน้ำท่าแพ ตั้งอยู่ข้างสะพานนารัฐ มีมาตั้งแต่สมัยโบราณนานมาแล้วจากทำ น้ำมีทางเดินเล็กๆ เชื่อมถึงกำแพงเมืองประตูท่าแพ ทำน้ำนี้เป็นที่ขนถ่ายสินค้าจากเรือและข้าม ฟากรับส่งผู้โดยสาร ภายหลังได้มีการสร้างสะพานไม้จากต้นซุงเรียกว่า “ข้าวไม้” ทำน้ำท่าแพจึง หมดความสำคัญลง ปัจจุบันไม่เหลือร่องรอยให้เห็นอีกเลย ภายหลังได้มีการบูรณะถนนเรียกว่า “ถนนต้าแป” หรือถนนท่าแพในปัจจุบัน ซึ่งเป็นย่านการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ ทั้งใน อดีตและปัจจุบัน ในสมัยก่อนร้านค้าสองฟากถนนท่าแพ ตั้งแต่สี่แยกอุปคุตตลอดไป จนถึงบริเวณ

วัดแสนฝาง เจ้าของร้านส่วนมากเป็นชาวพม่าและชาวตองซู่ ซึ่งเป็นคนเผ่าหนึ่งของพม่า เวลานั้นพ่อค้าชาวจีนยังมีจำนวนน้อยมาก ส่วนพ่อค้าคนไทยหรือคนพื้นเมืองนั้นแทบไม่มีเลย หลังจากการทำสัญญาเบาว์ริง พ.ศ.2398 และหลังจากการเปิดสถานกงสุลอังกฤษที่เชียงใหม่ ทำให้คนในบังคับอังกฤษเข้ามามีบทบาทค้ามากขึ้น โดยเฉพาะพ่อค้าชาวพม่าใช้เวลาเดินทางจากมะละแหม่งถึงเมืองระแหง 7 วัน และเดินทางต่อมาถึงเชียงใหม่ใช้เวลา 2 เดือน การเดินทางจากเชียงใหม่ไปถึงมะละแหม่งใช้เวลาน้อยกว่าเดินทางลงไปกรุงเทพฯ เมืองมะละแหม่งเป็นศูนย์กลางการค้าสำคัญของพม่า สินค้าส่วนใหญ่ที่นำเข้ามาจากเมืองนี้เป็นสินค้าสำเร็จรูปจากโรงงานของประเทศอังกฤษ เช่น เสื้อผ้า น้ำมันก๊าด ไม้ขีดไฟ

ทำน้ำท่าช้าง ตั้งอยู่ใกล้กับบริษัทบอร์เนียว จำกัด ซึ่งได้รับสัมปทานไม้สักส่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญของเชียงใหม่ เป็นท่าที่นำช้างขึ้นลงเพื่อนำช้างไปพักผ่อนและรอคำสั่งที่จะชักลากไม้ที่บริษัทบอร์เนียว และเป็นท่าอาบน้ำของช้างด้วย เนื่องจากช้างเหล่านี้ไต่ดอนท่อนซุงไม้สักไปตามแม่ปิงจะหยุดพักที่บริษัทบอร์เนียว แล้วช้างจะไปหยุดพักอีกครั้งที่ป่าช้าบ้านเด่น (Bock, Karl, 1986 : 20) ปัจจุบันทำน้ำท่าช้างยังไม่มีร่องรอยให้เห็นเป็นเพียงทางเล็กๆ ประมาณ 3.5 – 4 เมตร จากถนนจนถึงแม่น้ำ ประมาณ 15 – 20 เมตร ตั้งอยู่ด้านข้างร้าน The Gallery ซึ่งในอดีตเป็นร้านค้าของชาวจีนที่มาทำการค้าขายทางเรือ ต่อมาเมื่อมีรถไฟและมีถนนเชื่อมถึงเชียงใหม่ จึงได้อพยพขึ้นมาจากเรือตั้งร้านค้าบนบกที่เป็นที่ตั้งของร้านในปัจจุบัน

ทำน้ำวัดเกต เป็นท่าที่อยู่ในชุมชนชาวจีนวัดเกตการาม ถือว่าเป็นศูนย์กลางทางด้านการค้าที่มีความเจริญมากที่สุด เป็นทั้งที่ขนถ่ายสินค้าทางเรือที่บรรดาพ่อค้าทางเรือนำสินค้าที่ซื้อจากกรุงเทพฯ – นครสวรรค์ มาขายและจัดซื้อสินค้าพื้นเมืองไปขายยังกรุงเทพฯ โดยล่องผ่านปากแม่น้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ นอกจากนี้ทำน้ำวัดเกตยังใช้ล่องเรือข้ามฟากระหว่างหน้าวัดเกตการามกับตลาดต้นลำไย โดยเทศบาลให้มีการประมูลเรือข้ามฟาก ปัจจุบันไม่มีการใช้งานหรือเหลือร่องรอยไว้เลย (สมหวัง ฤทธิ์เดช, 2552 : สัมภาษณ์)

นอกจากนั้นภายในชุมชนยังคงมีสถาปัตยกรรมในรูปแบบของอาคารบ้านเรือนเก่าอันโดดเด่นจนเป็นวัฒนธรรมและเป็นจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและมีหนังสือชื่อ บ้านตำวัดเกต จัดทำโดยชาวบ้านย่านวัดเกต และงานวิจัยของกณิกนันต์ วิมาลาได้ กล่าวถึงการจำแนกกลุ่มอาคารเก่า แบ่งออกตามอายุและรูปแบบดังนี้

1. อาคารรูปแบบจีนผสมล้านนา เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ที่สุด อยู่ในยุคสร้างบ้านแปลงเมืองซึ่งอาคารอยู่ในช่วงอายุ 110-130 ปี มักสร้างติดถนน ผังพื้นอาคารแบบ 3-4 เสา ส่วนด้านหน้าอาคารที่ติดถนนใช้เป็นพื้นที่ขายของ เช่นรูปทรงแบบอาคารจีนพาณิชย์ มีทั้งแบบอาคารชั้นเดียวและสองชั้น ผนังก่ออิฐฉาบปูนครึ่งตึกครึ่งไม้ หลังคาจั่วขวางตามยาวเหมือนเฮือนแป ประตูปานเพ็ญม ตัวอย่าง เช่น บ้านแก้วมาลูน เดอะแกลเลอรี เป็นต้น

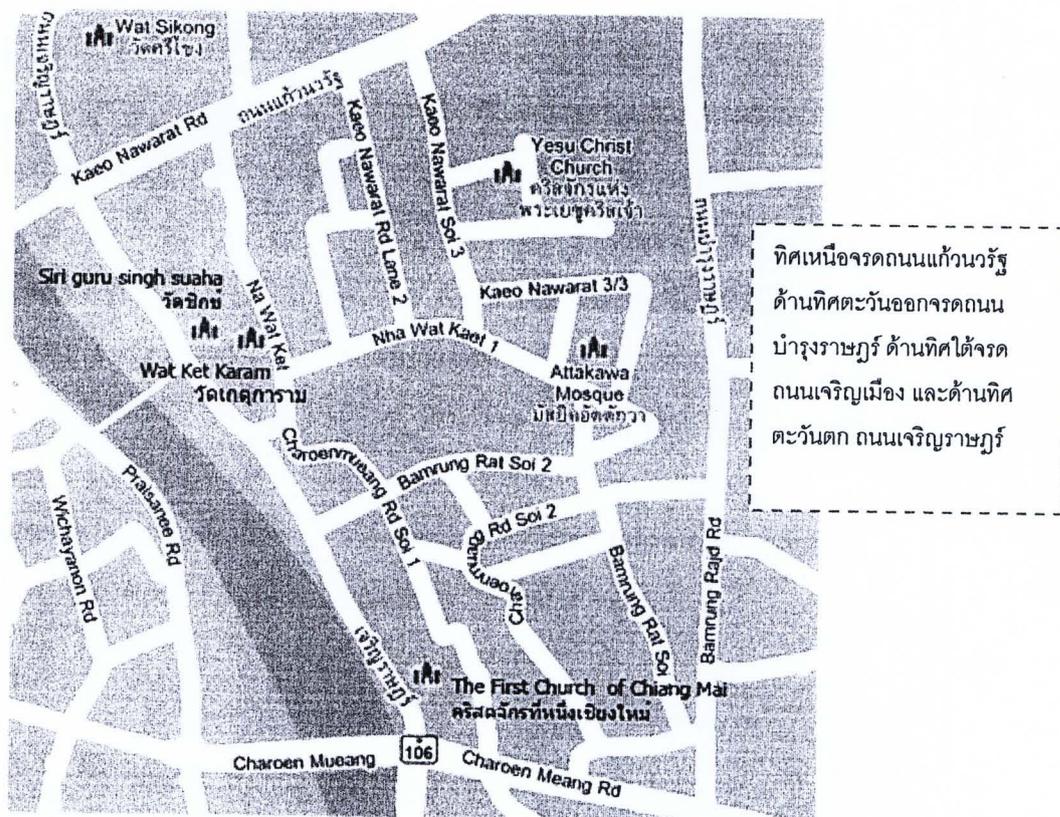
2. อาคารรูปแบบโคโลเนียลผสมล้านนา อาคารมีอายุอยู่ระหว่าง 90-110 ปี มีทั้งแบบอาคารชั้นเดียวและสองชั้น บางเรือนยกใต้ถุนสูงแบบเรือนพื้นถิ่นใช้ประโยชน์ในการเก็บข้าวของเครื่องใช้ โครงสร้างเสาไม้และคานใช้การยึดลิ้มแบบง่ายๆ รูปแบบอาคารเป็นแบบปั้นหยามีหน้าจั่วหน้าบ้านและประดับเสาไม้กลึงบนหลังคาเรียก "สาระไน" อิทธิพลจากอาคารตะวันตกในสมัยนั้นแต่มีลวดทอนลายไม้ฉลุตกแต่งของจั่ว मुख ออกไป มีโถงหรือระเบียงหน้าบ้านเพื่อใช้รับแขกหน้าต่างเป็นแบบบานเกล็ดไม้ตะวันตกหรือลูกฟักแบบจีน โดยมีตัวอย่างของอาคารประเภทนี้ได้แก่ บ้านนิมมานเหมินทร์

3. อาคารรูปแบบเรือนล้านนาตะวันตก อาคารมีอยู่ราว 70-90 ปี เป็นอาคารสองชั้น รูปแบบไม้แน่นอนแต่มีประดับด้วยไม้ฉลุลาย มีการใช้มุขประเจิดหรือจั่วเล็กยื่นออกมาจากโครงสร้างหลังคา บางแห่งใช้หลังแบบเพิงหมาแหงน มีการใช้ยื่นระเบียงด้านหน้า บางครั้งเพิ่มเสาและหลังคาคลุมเพื่อเป็นพื้นที่ขายของหน้าร้าน และมีการนำฝาไหลของเรือนพื้นถิ่นเข้ามาประยุกต์ใช้ ตัวอย่างอาคารได้แก่ บ้านพันธุศิลป์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบริเวณย่านวัดเกตจึงเป็นย่านที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยศาสนาสถานของ 4 ศาสนาอยู่ภายในชุมชน และเป็นย่านที่อยู่อาศัย มีการรักษาอาคารบ้านเรือนเก่าที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองไว้ค่อนข้างมาก และอาคารเก่าเหล่านี้ มีความงดงามและให้ความรู้ทางสถาปัตยกรรม อีกทั้งยังสามารถบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์และค่านิยมของยุคสมัยที่ล่วงพ้นมาแล้วได้อย่างน่าสนใจ จึงทำให้ย่านวัดเกตได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นประเภทชุมชนพื้นถิ่นประจำปี พ.ศ. 2548 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

2.2.2 ลักษณะทั่วไปของชุมชนวัดเกต

ชุมชนวัดเกตตั้งอยู่ในตำบลวัดเกต อำเภอเมือง อยู่ในแขวงกาวิละ เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อยู่บนฝั่งแม่น้ำปิงด้านตะวันออก อาณาเขตของชุมชน ทิศเหนือ จดถนนแก้ววรัรัฐ ทิศใต้ จดถนนเจริญเมืองซอย 1 ทิศตะวันออก จดถนนบำรุงราษฎร์ ทิศตะวันตก จดถนนเจริญราษฎร์ (ข้อมูลจากเทศบาลนครเชียงใหม่ , 2552)

ภาพที่ 2.1 ขอบเขตชุมชนวัดเกต เชียงใหม่

ลักษณะประชากร

ชุมชนวัดเกต จัดว่าเป็นเขตที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 738 ครัวเรือน แยกเป็นชาย 1,196 คน หญิง 1,462 คน รวมเป็น 2,658 คน (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครเชียงใหม่ และเป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551) โดยเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้เข้าไปจัดตั้งเป็นชุมชนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ถือว่าชุมชนวัดเกตเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประกอบด้วยประชากรที่นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ โดยมีศูนย์กลางที่รวมจิตใจของชาวพุทธอยู่ที่วัดเกตการาม นอกจากนั้น

ในชุมชนยังมีประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์ อิสลามอยู่เป็นจำนวนมาก เห็นได้จากการมีศาสนสถานตั้งอยู่ภายในชุมชน เช่น โบสถ์คริสต์ วัดซิกข์ และมัสยิด เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายทางศาสนาภายในชุมชน และได้มีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมของตำบลขึ้น เพื่อสืบสานและทำงานทางด้านวัฒนธรรมร่วมกัน ภายในชุมชนวัดเกต ประกอบด้วย

1. สถานศึกษาจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลพิงครัตน์ โรงเรียนอนุบาลวาริ
โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม และ โรงเรียนจิตต์ภักดี
2. วัดจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดเกตการาม
3. โบสถ์คริสต์ 3 แห่ง ได้แก่ คริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่ โบสถ์ ซอย 2 ถนนแก้ววรวรัฐ และ
โบสถ์ ซอย 3/2 ถนนแก้ววรวรัฐ
4. วัดซิกข์ 1 แห่ง คือ สมาคมศรีคุรุสิงห์สภา
5. มัสยิดจำนวน 1 แห่ง คือ มัสยิดอัลตักวา

ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

จากการศึกษาของรุ่งชล คุณารักษ์และคณะ (2548) อธิบายถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในชุมชนจะประกอบด้วยภาคบริการ พาณิชยกรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเมือง ที่ดินมีราคาสูงส่วนใหญ่เจ้าของเป็นชาวบ้านที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม และยังคงมีอาคารเก่าในชุมชนคงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบัน บางอาคารอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของและการใช้อาคาร แต่ก็ยังคงสภาพอาคารให้เหมือนของเดิมมากที่สุด อาคารส่วนใหญ่ก็จะปรับเปลี่ยนมาเป็นร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก มีหลายอาคารที่เช่าโดยนักธุรกิจที่อยู่นอกพื้นที่

ชุมชนวัดเกตเป็นชุมชนเปิดที่ภายในชุมชนยังคงลักษณะดั้งเดิมไว้ได้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับศาสนาซึ่งมีศูนย์กลางทั้งทางด้านกายภาพและจิตวิญญาณอยู่ที่ศาสนสถานทั้ง 4 ศาสนา นอกจากนี้บริเวณภายในชุมชนยังประกอบไปด้วยชุมชนต่างศาสนาที่อยู่รวมกันอย่างสันติสุขมาช้านาน โดยความร่วมมืออันดีเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าอันเชื่อมโยงถึงความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีปฏิบัติ ตลอดจนเทศกาลงานสำคัญต่างๆ ตามโอกาสพิเศษเอาไว้ โดยมีประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญของชุมชนวัดเกต โดยจำแนกได้ดังต่อไปนี้

ก. ประเพณีเนื่องในวันสำคัญที่ยังคงปรากฏและมีการสืบทอดกันอยู่ในชุมชน

- ศาสนาพุทธ
 - 1) ประเพณีทานข้าวใหม่ ***
 - 2) วันมาฆบูชา
 - 3) วันสงกรานต์ 13 เมษายน

- 4) วันที่ 14 เมษายน (วันเนาหรือวันเนา) ***
- 5) วันที่ 15 เมษายน (วันพญาวัน) ***
- 6) วันที่ 16 เมษายน (วันเริ่มต้นปี) ***
- 7) วันวิสาขบูชา (ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6)
- 8) วันอาสาฬหบูชา (ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8)
- 9) วันเข้าพรรษา (ตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 8)
- 10) วันเบ็งปี๊ด (ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำที่ตรงกับวันพุธ เป็นวันบูชาพระอุปคุต)***
- 11) วันदानธรรม (ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 หรือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เหนือ)***
- 12) วันออกพรรษา (ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11)
- 13) วันตักบาตรเทโว (ตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 11)
- 14) วันลอยกระทง (ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12)
- 15) ประเพณีล่องสะเปา ***
- 16) ประเพณีปอยหลวง ***
- 17) ประเพณีทอดกฐิน
- 18) ประเพณีทอดผ้าป่า
- 19) ประเพณีแห่ไม้ค้ำสะหลี ***
- 20) ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุเกตการาม ***

หมายเหตุ *** เป็นประเพณีที่เป็นประเพณีเฉพาะของเมืองเหนือหรือของชุมชน

- ศาสนาคริสต์
 - 1) เทศกาลพระบิดา
 - 2) เทศกาลพระบุตร เทศบาลเตรียมรับเสด็จ
 - 3) เทศกาลคริสต์ – สมภพ
 - 4) เทศกาลพระคริสต์สำแดงพระองค์
 - 5) เทศกาลการเข้าถึงธรรม
 - 6) วันอีสเตอร์หรือวันแห่งชัยชนะ
 - 7) เทศกาลพระวิญญูณบิสิฐท์
- ศาสนาอิสลาม (มัสยิด อัด-ตักวา)
 - 1) วันขึ้นปีใหม่อิสลาม
 - 2) วันอาซุรอ
 - 3) วันเมาลิด
 - 4) คีนอีสรอห์และเมียะราจ

- 5) คีนินสฟูชะฮ์บาน
- 6) ถือคีลอค
- 7) คีนกอดัร
- 8) วันตรุษอีดีลพิตริตริ
- 9) วันตรุษอีดีลฮ์ญา

ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มาพร้อมกับประเพณีสำคัญทางศาสนาภายในชุมชนนั้น กลายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคม การรวมตัวของประชาชนในชุมชนเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาของตนเองนั้น เป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์ทางสังคม ในชุมชนวัดเกิดจะมีประเพณีต่างๆ มากมาย ล้วนแต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน

ข. อาหารการกิน

ส่วนใหญ่อาหารการกินโดยทั่วไปของชาวบ้านในชุมชนวัดเกิดจะไม่แตกต่างจากอาหารการกินของชาวเชียงใหม่อื่นๆ เช่น

1) อาหารพื้นเมือง ในอดีตชุมชนที่อาศัยอยู่สองฝั่งแม่น้ำปิง ส่วนใหญ่มักนิยมบริโภคอาหารประเภทปลาซึ่งมีอย่างชุกชุมในแม่น้ำปิง รวมทั้งอาหารประเภทอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับอาหารทั่วไปล้านนา ได้แก่ น้ำพริกอ่อน น้ำพริกหนุ่ม แคบหมู ใส่อั่ว แกงฮังเล แกงอ่อม แกงไฮะ แกงผักชนิดต่างๆ เช่น แกงแค แกงผักกาดจอบ เป็นต้น

2) การเลี้ยงอาหารแบบขันโตก ขันโตกเป็นโตกที่กลึงมาจากท่อนไม้ให้เป็นถาดรูปทรงกลมและมีเชิงทำด้วยรักและชันสีแดง โดยมีขาเป็นวงกลมมีขนาดเล็กกว่าตัวถาดซึ่งเป็นขาตั้ง และมีเสาค้างเล็กๆ จำนวนขึ้นอยู่กับขนาดของโตก ใช้ยึดฐานวงกลมกับตัวถาด เพื่อให้ตัวถาดสูงขึ้นและดูสวยงามอ่อนช้อยมากขึ้น ภายในขันโตกมีถ้วยกระเบื้องลายครามและใส่อาหารที่นิยมรับประทาน ได้แก่ น้ำพริกหนุ่ม น้ำพริกอ่อน แคบหมู แกงอ่อม แกงแค แกงฮังเล ลาบคั่ว ใส่อั่ว หมูอบ ไก่ทอด แหนม เป็นต้น รับประทานกับข้าวเหนียวซึ่งบรรจุในกระติบข้าวเหนียว ในปัจจุบันการจัดเลี้ยงแบบขันโตกเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศและในชุมชนจะมีจัดเลี้ยงขันโตกเมื่อมีแขกสำคัญเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน

3) อาหารมุสลิม และข้าวซอยอิสลามที่เป็นสูตรดั้งเดิม

4) อาหารประเภทของว่างดั้งเดิมของชุมชนที่มีชื่อเสียง เช่น ข้าวเกรียบปากหม้อ สาคุใส่หมูตำรับลุงจรวัดเกิด และขนมบัวตาล (ขนมตาล)

ค. ศิลปะการแสดง

ในขณะที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่ พบว่ายังคงมีศิลปะการแสดงดังต่อไปนี้

- 1) ฟ้อนเมือง หรือ ฟ้อนเล็บ ซึ่งนิยมแสดงในทุกเทศกาล เป็นเอกลักษณ์ของล้านนา ผู้รำจะสวมเล็บปลอม เพื่อให้ดูเล็บยาว ดูสวยงาม และอ่อนพลิ้วในขณะที่รำ
- 2) การตีกลองสะบัดชัย เป็นการฝึกสอนศิลปะการแสดงตีกลองสะบัดชัยให้กับเด็กๆ ในชุมชน เพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ และยังสามารถสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมล้านนาให้สูญหาย
- 3) การแสดงการเล่นดนตรีพื้นเมือง โดยกลุ่มเยาวชนในชุมชน เพื่อใช้แสดงในงานต่างๆ ของชุมชน เช่น งานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือต้อนรับแขกผู้มาเยือน
- 4) ฟ้อนดาบ การฟ้อนดาบนี้ ฟ้อนได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ส่วนการฟ้อนก็เป็นการรำในท่าต่างๆ ใช้ดาบตั้งแต่ 2 เล่ม 4 เล่ม 6 เล่ม 8 เล่ม และที่เก่งๆ ก็สามารถใช้ได้ถึง 12 เล่ม

ง. การแต่งกาย

ส่วนใหญ่การแต่งกายในปัจจุบันของคนในชุมชนวัดเกตจะเป็นไปตามสมัยนิยม แต่ทั้งนี้เมื่อมีงานประเพณีหรือเทศกาลสำคัญของชุมชน จะพบว่าคนในชุมชนมีการแต่งกายตามวัฒนธรรมการแต่งกายเพื่อเข้าร่วมพิธีทางศาสนาหรือประเพณีของตนเอง เช่น ชาวชุมชนวัดเกตซึ่งนับถือศาสนาพุทธจะนิยมแต่งกายพื้นเมืองเพื่อเข้าร่วมงานเทศกาลสำคัญต่างๆ เป็นต้น ยกเว้นเยาวชนในชุมชนจะมีการแต่งกายที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของตนเองค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผู้ใหญ่

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมประเพณีของชาวชุมชนวัดเกตที่มีการสืบทอดและปฏิบัติกันมา เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ที่ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสได้พบปะกับเพื่อนบ้านภายในชุมชน ความศรัทธาและความเชื่อทางศาสนาเป็นรากเหง้าของความสัมพันธ์ทั้งหมดที่เป็นประเพณีในชุมชนวัดเกต อันเกิดจากประเพณีบนพื้นฐานของความเชื่อในชุมชนเป็นหลัก นำไปสู่การเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในสังคมชุมชนวัดเกตได้เป็นอย่างดี

2.3 พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่และชุมชนวัดเกต เชียงใหม่

2.3.1 การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางด้านการค้าและเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของภูมิภาค เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและมีประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและศาสนสถานมากมาย และแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลดีต่อจังหวัดหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับประเทศและตัวจังหวัด การเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งทำให้ชาวเชียงใหม่รวมทั้งชาวไทยทั้งประเทศเกิดความภาคภูมิใจในประเทศและท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตนเอง

ด้วยความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่งผลให้แต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่อย่างมหาศาล จังหวัดเชียงใหม่มีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน จากตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปี 2542 – 2552 มีจำนวนเพิ่มขึ้น ยกเว้นในปี 2546 และ 2550 – 2552 โดยในปี 2546 มีการระบาดของไข้หวัดนก จึงทำให้นักท่องเที่ยวลดลงเล็กน้อย ส่วนในปี 2550 – 2552 เกิดจากเหตุการณ์ต่อเนื่องจากปลายปี 2549 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวและสถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2545 – 2552

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว ในจังหวัด (คน)		รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	
	จำนวน	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวน	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
2545	3,460,886	-	37,514	-
2546	3,399,906	-1.8	38,291	2.1
2547	3,898,543	+14.7	45,067	17.7
2548	3,997,776	+2.6	31,120	-30.1
2549	5,590,326	+39.8	39,785	27.8
2550	5,356,867	-4.2	38,894	-2.2
2551	5,313,352	-0.01	38,135	-1.95
2552	4,343,090	-18.26	32,605	-14.50

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , ปี 2546 - 2553

จากรายงานเศรษฐกิจและการเงินภาคเหนือของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ ประจำเดือน มีนาคม 2553 กล่าวว่า การที่เศรษฐกิจไทยเริ่มชะลอตัวลงจากสถานการณ์ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นและความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศนับตั้งแต่ช่วงต้นปี 2551 ประกอบกับเศรษฐกิจโลกได้สะท้อนความรุนแรงของปัญหาที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่เดินทางเข้าท่องเที่ยวลดลงอย่างมาก ขณะที่ธุรกิจโรงแรมและห้องพักของเชียงใหม่มีการขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่องตามภาวะการณ์ท่องเที่ยวที่เฟื่องฟูในช่วงมหกรรมพืชสวนโลกปี 2549 เป็นต้นมาโดยจำนวนห้องพักเพิ่มขึ้นจาก 15,000 ห้อง ในปี 2549 เป็น 30,000 ห้องในปี 2551 และในปี 2552 จากผลกระทบทั้งวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่รุนแรงมากขึ้นในช่วงต้นปี และจากปัญหาการชุมนุมของกลุ่มผู้ประท้วงรัฐบาลในระหว่างวันที่ 11 – 12 เมษายน 2552 ที่กรุงเทพฯ รวมถึงการชุมนุมในภาคเหนือที่ทำการปิดถนนบริเวณ แยกดอยดีซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เดินทางมุ่งสู่จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่และประเทศโดยรวมเริ่มปรับตัวดีขึ้นเป็นลำดับในปี 2553 ตามแนวโน้มการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและความมั่นใจของประชาชนในประเทศที่กลับคืนมา โดยปัจจัยเสี่ยงของภาวะการณ์ท่องเที่ยวที่สำคัญของเชียงใหม่ คือปัจจัยปัญหาทางการเมือง การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่ยังคงเปราะบาง ความผันผวนของราคาน้ำมันรวมถึงปัญหามลภาวะต่างๆ ที่สร้างปัญหาต่อการเดินทางจำเป็นที่ภาครัฐและเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ควรร่วมกันดำเนินกลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแบบบูรณาการ โดยการจัดรายการส่งเสริมการขายของธุรกิจบริการการท่องเที่ยว และการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การกำหนดให้มีวันหยุดยาวต่อเนื่อง การจัดทำโครงการต่างๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3.2 การท่องเที่ยวของในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่

จากการศึกษาของดวงจันทร์ อาภาวัชรุณี เจริญเมือง (2549) กล่าวถึงพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนวัดเกต น่าจะเริ่มต้นจากช่วงเวลา พ.ศ.2534 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ร้านเดอะแกลลอรี่ของตระกูลเลียวสวัสดิพงศ์ ได้รับรางวัลอนุรักษ์บ้านโบราณ รุ่นที่ 1 และนางฮิลลารี คลินตัน ภริยาประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเคยมารับประทานอาหารและล่องกระทงที่ร้านนี้ และทำให้ชุมชนวัดเกตเป็นที่รู้จักมากขึ้นในฐานะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่ตั้งภายในอาคารเก่าที่ได้รับรางวัลบ้านโบราณ และในปี 2536 ได้มีการสร้างอาคารที่พักอาศัยขนาดใหญ่ในชุมชนรองรับการขยายตัวของประชากรและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ย้ายเข้ามาพักอาศัยในชุมชน หลังจากนั้นในปี 2538 ร้านอาหารริมน้ำปิง GOODVIEW ได้เปิดดำเนินการ จึงส่งผลให้บริเวณย่านวัดเกตนี้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นในฐานะแหล่งท่องเที่ยวประเภทร้านอาหารริมน้ำและอาคารบ้านเก่าที่มีการปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยเพื่อรองรับธุรกิจประเภทนี้ และในขณะเดียวกันบริเวณถนนเจริญ

ราษฎรยังคงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวย่านบันเทิงยามราตรีที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองเชียงใหม่อีกด้วย

ส่วนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านวัดเกต ถูกบันทึกและรวบรวมไว้อย่างละเอียดและเป็นระบบ โดย ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง ใน "เมืองเชียงใหม่ที่ยั่งยืน: แนวคิดและประสบการณ์ของย่านวัดเกต, 2549, หน้า125-142" เนื้อหาทั้งหมดได้นำมาสรุปไว้ดังนี้

กระบวนการรื้อฟื้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมอันนำไปสู่การอนุรักษ์ของชุมชนย่านวัดเกตเริ่มขึ้นราว 20 ปีที่แล้ว เมื่ออาคารเก่าหลายหลังได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ เช่น เดอะแกลเลอรี ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ จากกรมการสถาปนิก ล้านนา ในพระราชูปถัมภ์ ในปี 2534 การได้รับรางวัลกลายเป็นก้าวสำคัญนำมาสู่การรวมตัวกันของผู้ที่เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ อันได้แก่ นักวิชาการท้องถิ่น และชาวบ้านในพื้นที่ ก่อรูปเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครั้งแรกซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ทัวร์วัดเกตครั้งแรกนี้ เป็น 1 ใน 3 ทัวร์วัฒนธรรมเนื่องในงานสืบสานล้านนา และทัวร์ครั้งนี้ริเริ่มโดย อ.เครีมาศ วุฒิการณัฏฐ์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นชาวบ้านย่านวัดเกต ในปี พ.ศ.2541 โครงการทัวร์เชียงใหม่ทางเลือกสีเขียว ได้จัดทัวร์ย้อนรอยภาพเก่าของบุญเสริม สัตราภักย์ ตอนเยือนถิ่นฝรั่งในอดีต (พื้นที่ย่านวัดเกต) ในงานมหกรรมศิลปวัฒนธรรมล้านนา

ในปีพ.ศ. 2542 ถือเป็นปีที่มีกระแสการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนาเบ่งบานเต็มที่สืบเนื่องจากปีพ.ศ.2543 เป็นปีที่เมืองเชียงใหม่มีอายุครบ 700 ปี โปรแกรมทัวร์ การประชุมและกิจกรรมเสวนาเกิดขึ้นบนพื้นที่ย่านวัดเกตอย่างคึกคัก ได้แก่

1. โครงการทัวร์วัฒนธรรมเนื่องในงานสืบสานครั้งที่ 3 จัดขึ้นจากความร่วมมือของนักวิชาการท้องถิ่น ชาวบ้านในพื้นที่ ทัวร์เชียงใหม่ทางเลือกและ มูลนิธิสถาบันพัฒนาภาคเหนือ ฯลฯ เกิดผลนำไปสู่การผลักดันแนวคิดการบูรณะศาลาบาตร วัดเกตการาม
2. การประชุมและเสวนาเพื่อหาแนวทางการบูรณะศาลาบาตรวัดเกต โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ กิจกรรมนี้เกิดขึ้นหลายครั้ง โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในพื้นที่ นักวิชาการ และภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ความร่วมมือครั้งนั้นประสบความสำเร็จอย่างงดงาม โดยการบูรณะศาลาบาตร ได้เริ่มขึ้นในปลายปีนั้นเอง และแล้วเสร็จอย่างสมบูรณ์ในปีพ.ศ.2544 และในปีพ.ศ.2543 พิพิธภัณฑวัดสระเกษ (วัดเกต) ได้ก่อตั้งขึ้นด้วยความเห็นพ้องของคนในชุมชน พร้อมกับความร่วมมือจากชาวบ้านเพื่อช่วยกันรวบรวมและบริจาควัตถุโบราณ เพื่อนำมาจัดแสดงร่วมกัน ความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนย่านวัดเกต จะเห็นได้ว่าพัฒนาการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนวัดเกตนั้นส่วนหนึ่ง

มาจากความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานของคนชุมชนย่านวัดเกตในการทำงานและกำหนดทิศทางร่วมกันนั้น แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม ความรู้สึกหวงแหนและเป็นเจ้าของของคนในชุมชนได้อย่างชัดเจน จนกระทั่งทำให้ในปี 2548 ย่านวัดเกตยังได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นประเภทชุมชนพื้นถิ่น จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ส่งผลให้ชุมชนวัดเกตเป็นที่รู้จักจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงอนุรักษ์มากขึ้น

จากการที่ชุมชนวัดเกตมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น เรื่องราวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานภายในชุมชน อาคารบ้านเรือนเก่า นอกจากนี้ชุมชนยังมีจุดเด่นทางการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่งคือการท่องเที่ยวทางน้ำในลักษณะล่องเรือตามแม่น้ำปิง เพื่อเยี่ยมชมโบราณสถานและวัดวาอาราม (สงศรี วงษ์เวช ,2545 : 75) โดยมีผู้ประกอบการเอกชนจัดให้บริการเดินเรือล่องแม่น้ำปิงเป็นประจำทุกวันและมีจุดเริ่มต้น ณ บริเวณท่าเรือวัดศรีโขง นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการร้านอาหารในชุมชนวัดเกตให้บริการล่องเรือสำหรับลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่มารับประทานอาหารที่ร้านด้วย อีกทั้งภายในบริเวณชุมชนวัดเกตยังมีที่พักประเภทโรงแรมและเกสต์เฮาส์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวประมาณ 20 แห่งสามารถรองรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้นชุมชนวัดเกตยังมีสะพานจันทร์สมอนุสรณ์ซึ่งเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและบริเวณย่านการค้าสำคัญของเชียงใหม่ฝั่งทิศตะวันตกแม่น้ำปิงคือ ตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินข้ามสะพานมายังชุมชนวัดเกตได้ง่าย และในปี 2553 หน่วยภาครัฐและเอกชนได้จัดทำโครงการ "ร้อยปีกาดหลวง" เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและได้มีการเชื่อมโยง ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวบริเวณย่านการค้าสำคัญทั้ง 2 ฝั่ง จึงทำให้เป็นโอกาสที่ดีและได้เปรียบทางการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งของชุมชนวัดเกต ทำให้มีนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกตผ่านทางสะพานนี้มากขึ้นตามลำดับ